

U S T A W A

z dnia ...

o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy - Kodeks wykroczeń

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2025 r. poz. 383) po art. 290 dodaje się art. 290a w brzmieniu:

„Art. 290a. § 1. Kto dokonuje w nienależącym do niego lesie wyrębu gałęzi, korzeni lub krzewów, niszczy je lub uszkadza albo karczuje pniaki,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. W razie skazania za czyn, o którym mowa w § 1 albo za kradzież wyrąbanych, zniszczonych lub uszkodzonych gałęzi, korzeni lub krzewów albo wykarczowanych pniaków, sąd orzeka na rzecz pokrzywdzonego nawiązkę w wysokości podwójnej wartości przedmiotu czynu.

§ 3. Jeżeli czyn określony w § 1 popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2025 r. poz. 734) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 38 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Kierującemu pojazdem mechanicznym ukaranemu za wykroczenie określone w art. 86 § 1a i 2, art. 86b § 1, art. 87 § 1, art. 92 § 2, art. 92a § 2, art. 92b, art. 94 § 1, art. 97a albo art. 161, który w ciągu dwóch lat od ostatniego prawomocnego ukarania popełnia to samo wykroczenie wymierza się karę grzywny w wysokości nie niższej niż dwukrotność dolnej granicy ustawowego zagrożenia.”;

2) w art. 120 po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 dopuścił się go na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na żądanie pokrzywdzonego.”;

3) art. 148 otrzymuje brzmienie:

„Art. 148 § 1. Kto:

1) dokonuje w nienależącym do niego lesie wyrębu gałęzi, korzeni lub krzewów, niszczy je lub uszkadza albo karczuje pniaki,

- 2) z nienależącego do niego lasu kradnie wyrąbane, zniszczone lub uszkodzone gałęzie, korzenie lub krzewy albo wykarczowane pniaki,
- jeżeli wartość szkody nie przekracza 800 złotych,
podlega karze grzywny.

§ 1a. Usiłowanie oraz podżeganie i pomocnictwo są karalne.

§ 2. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 dopuścił się go na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na żądanie pokrzywdzonego.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1 orzeka się nawiązkę w wysokości podwójnej wartości przedmiotu czynu.”;

- 4) w art. 161 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 i 3 w brzmieniu:

„§ 2. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 powoduje pojazdem znaczny hałas, niszczy lub istotnie uszkadza rośliny, zwierzęta, grzyby, ich siedliska lub siedliska przyrodnicze,

podlega karze grzywny w wysokości nie niższej niż 500 złotych.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1 można orzec, a w razie popełnienia wykroczenia określonego w § 2 orzeka się nawiązkę do wysokości 1500 złotych.”.

Art. 3. Do czynów popełnionych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przepisu art. 120 § 2a ustawy zmienianej w art. 2 nie stosuje się.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Opracowano pod względem prawnym, legislacyjnym i redakcyjnym

Zastępca Dyrektora Departamentu Legislacyjnego

Monika Walewska

/podpisano elektronicznie/

UZASADNIENIE

1. Cel projektu

Przedstawione propozycje legislacyjne zmierzają do przeciwdziałania zachowaniom, które skutkują niszczeniem lasu, m.in. poprzez nielegalne pozyskiwanie gałęzi stroiszu jodłowego czy też powodują uciążliwy hałas w wyniku nieuprawnionego wjazdu do lasu pojazdami mechanicznymi. Aktualne przepisy karne dotyczące szkodnictwa leśnego i nieuprawnionego wjazdu pojazdem do lasu są bowiem niewystarczające.

W odniesieniu do danych statystycznych nt. wartości szkód, ich skali i skutków naruszeń wywołanych czynami zabronionymi, o których mowa w przedmiotowym projekcie ustawy, wskazać należy, że w ramach prowadzonej sprawozdawczości w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe, ujawnione czyny są podzielone na cztery główne rodzaje, tj.:

1. bezprawne korzystanie z lasu – grupa rodzajowa polegająca na popełnianiu czynów zabronionych związanych z pobytem człowieka w lesie. Czyny takie obejmują głównie: nielegalne pozyskiwanie produktów i surowców pochodzenia leśnego, niszczenie zasobów przyrodniczych, nieprzestrzeganie przepisów w zakresie ochrony przeciwpożarowej, niewłaściwe zachowywanie się na terenie leśnym w zakresie ładu, porządku i utrzymania czystości oraz nieuprawniony wjazd pojazdami;
2. kłusownictwo – pozyskiwanie zwierzyny lub usiłowanie wejścia w jej posiadanie w sposób niebędący polowaniem albo z naruszeniem warunków określonych dla polowania;
3. kradzież lub zniszczenie mienia – dotyczy szkodnictwa leśnego innego niż drewno czy zwierzyna;
4. kradzież drewna – główny rodzaj szkodnictwa leśnego ze względu na rozmiar i wysokość strat ponoszonych przez Skarb Państwa.

W związku z powyższym wartość odnotowywanych szkód w zakresie nieuprawnionego wjazdu pojazdami do lasów oraz nielegalnego pozyskiwania gałęzi stroiszu jodłowego ujęte są w kategorii bezprawnego korzystania z lasu. Dynamikę wartości szkód w tej kategorii prezentuje poniższa tabela:

Bezprawne korzystanie z lasu	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Wartość spowodowanych strat w zł	640 566	2 847 486	3 113 014	19 394 913	25 839 759

Powyższe dane wskazują na drastyczny, 40-krotny wzrost strat spowodowanych nieuprawnionym wjazdem pojazdem do lasu oraz nielegalnym pozyskiwaniem gałęzi stroiszu jodłowego na przestrzeni ostatnich 5 lat.

Natomiast w zakresie liczby ujawnionych naruszeń penalizowanych w poszczególnych artykułach Kodeksu wykroczeń (k.w.), dane przedstawiają poniższe tabele:

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
art. 161 k.w.	36 303	50 044	48 936	57 713
art. 92 k.w.	77	228	185	348
art. 98 k.w.	20	661	541	78
Suma	36 400	50 338	49 275	58 239

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
art. 148 k.w.	544	859	684	580

Dane te obrazują tendencję wzrostową w każdej kategorii ww. wykroczeń (w tym blisko 100% w zakresie wykroczenia z art. 161 k.w. na przestrzeni ostatnich 4 lat).

Istotny problem związany z kradzieżą stroiszu jodłowego zwraca w ostatnim czasie w przestrzeni publicznej coraz większą uwagę¹. Rozważając zagadnienie reakcji prawa represyjnego na to zjawisko konieczne jest w pierwszej kolejności określenie przedmiotu czynności wykonawczej w tym zakresie. Stroisz to w istocie gałęzie jodłowe. Nie jest to drzewo, a zatem nie można mówić w takim przypadku o popełnieniu przestępstwa, czy też

¹ <https://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/aktualnosci/trwa-akcja-201estroisz201d-2> (dostęp z dnia 15 czerwca 2025 r.).

wykroczenia kradzieży drzewa, o których mowa odpowiednio w art. 290 k.k. i 120 k.w. Jak wskazuje się w doktrynie „[z] uwagi na zasadę specjalności (*lex specialis*) przedmiotem czynności wykonawczych wykroczeń unormowanych w art. 120 § 1 k.w. nie mogą być gałęzie, korzenie albo krzewy, bo przepis ten jest wyłączony przez przepis specjalny przewidziany w art. 148 § 1 pkt 2 k.w.”²

Przepis art. 148 § 1 k.w. przewiduje odpowiedzialność wykroczeniową i sankcję w postaci grzywny względem osoby, która dokonuje wyrębu lub zabiera z nienależącego do niej lasu wyrąbane gałęzie, korzenie lub krzewy albo wykarczowane pniaki.

Zgodnie z § 3 przedmiotowego przepisu w razie popełnienia wykroczenia można orzec nawiązkę do wysokości 500 złotych. Wydaje się, że taki sposób określenia nawiązki jest absolutnie nieadekwatny, zarówno w kontekście karygodności czynu oraz rodzaju i trwałości wyrządzonej szkody. Tym samym zasadne jest określenie nawiązki w klasycznym ujęciu, tj. zwrócenie podwójnej wartości skradzionych gałęzi, korzeni lub krzewów albo wykarczowanych pniaków.

Co istotne, z uwagi na ukształtowaną linię orzeczniczą, obecnie sama kradzież stoiszu każdorazowo jest jedynie wykroczeniem, nigdy zaś przestępstwem. Zgodnie bowiem z tezą uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 1989 r., V KZP 17/89, OSNKW 1989, nr 7-12, poz. 51 „zabór z lasu państwowego wyrąbanych gałęzi (tzw. stoiszu) stanowi wykroczenie przewidziane w art. 148 § 1 pkt 2 k.w., niezależnie od wartości zabranego mienia”, nie stanowiło zaś przestępstwa kradzieży mienia społecznego stypizowanego wówczas w art. 199 ówczesnego k.k. W ocenie SN analizowany przepis stanowi bowiem *lex specialis* i reguluje kwestię kradzieży określonych w nim przedmiotów w sposób kompleksowy.

Takie rozumienie przedmiotowego przepisu spotykało się pierwotnie ze sprzeciwem praktyki, w szczególności gdy dotyczyło kradzieży stoiszu z drzew iglastych, który był używany w celach dekoracyjnych. Jak wskazywano „[o]kresowe pozyskiwanie w lasach tzw. stoiszu prowadzi bowiem do okaleczenia lub nawet zniszczenia drzew na skutek ich

² uchwała SN z dnia 19 sierpnia 1993 r., I KZP 17/93, OSNKW 1993, Nr 9–10, poz. 54 oraz z dnia 29 sierpnia 1989 r., V KZP 17/89, OSNKW 1989, Nr 7–12, poz. 51, zob. P. Gensikowski, Komentarz do art. 120 [w:] P. Daniluk (red.), Kodeks wykroczeń. Komentarz, Warszawa 2023, nb. 9.

usychania, a sprawcom przysparza znacznych korzyści”³. To zaś powodowało, że taki czyn rozumiany był jako przestępstwo kradzieży mienia społecznego.

Reasumując stwierdzić należy, że ukształtowana linia orzecznicza SN nie odpowiadała i nie odpowiada poczuciu sprawiedliwości społecznej.

Z tych względów koniecznym jest dokonanie przepełnienia tego typu czynu zabronionego, na wzór przestępstwa/wykroczenia kradzieży (zob. art. 278 k.k. i 119 k.w.). W konsekwencji niezbędnym jest dodanie nowego typu przestępstwa szkodnictwa leśnego w art. 290a w k.k., zaraz po typie czynu zabronionego polegającego na wyrębie drzewa z lasu wraz z dostosowaniem przepisów art. 148 k.w., które przesądzą o przepełnieniu tego typu czynu zabronionego. Dodanie w Kodeksie karnym art. 290a jest również uzasadnione tym, że społeczna szkodliwość powołanych czynów jest znaczna, gdyż pozyskiwanie gałęzi jodły, tzw. „stroiszu” z drzew iglastych, prowadzi do okaleczenia lub nawet zniszczenia drzew na skutek ich usychania. Rozciągnięcie ochrony prawnej na krzewy wpłynie zaś na zwiększenie ich ochrony.

Brak jest bowiem racjonalnych argumentów, w szczególności natury aksjologicznej, dla utrzymania obecnego, dysfunkcyjnego stanu prawnego, w którym kradzież lub zniszczenie mienia w sposób określony w art. 148 § 1 k.w. stanowi wykroczenie niezależnie od wartości szkody. Warto dodać, że argumentów tych nie dostrzegał również Sąd Najwyższy, wydając powołaną uchwałę z dnia 19 sierpnia 1993 r., sygn. I KZP 17/93. W jej uzasadnieniu stwierdził bowiem, że „[w] świetle powyższych rozważań, postulowanej przez Prokuratora Generalnego wykładni przepisów prawa nie mogą uzasadniać eksponowane we wniosku względy społeczno-kryminalne. Argumenty przemawiające za zwiększeniem prawnokarnej ochrony lasów przed dewastacją powinny być natomiast uwzględnione w procesie nowelizowania prawa obowiązującego albo stanowienia nowego. Pomimo istnienia odpowiedzialności cywilnoprawnej sankcje karne przewidziane za wykroczenia, określone w art. 148 § 1 k.w., nie są bowiem wystarczające z punktu widzenia ochrony niewymiernej wartości lasu dla struktury przyrodniczej kraju i środowiska człowieka.”.

³ https://skarzynsko.radom.lasy.gov.pl/lasy-nadlesnictwa/-/asset_publisher/x9eK/content/trwa-akcja-strois-2.

De lege lata kradzież lub zniszczenie jakiejkolwiek rzeczy ruchomej o wartości powyżej 800 złotych stanowi przestępstwo, podobnie jak wyrąb drzewa w celu przywłaszczenia oraz kradzież drzewa wyrąbanego lub powalonego, jeśli wartość drzewa przekracza 800 złotych. W przypadku tych zachowań, obok szkody materialnej, zwykle powstaje także szkoda dla środowiska, podobnie jak w przypadku wyrębu gałęzi, prowadzącego do okaleczenia lub uschnięcia drzewa.

W konsekwencji wzgląd na spójność systemową i aksjologiczną uregulowań Kodeksu wykroczeń przemawia za wprowadzeniem dla zachowań wymienionych w art. 148 § 1 k.w., w przypadku gdy wartość szkody przekracza 800 złotych, odpowiedzialności jak za przestępstwo.

Projekt przewiduje, że wartość graniczna 800 złotych odnosi się do wartości wyrządzonej szkody, a wówczas w tym pojęciu mieści się zarówno wartość szkody wyrządzonej wyrębem, zniszczeniem lub uszkodzeniem (art. 148 § 1 pkt 1 k.w.), jak i wartość skradzionych, uprzednio wyrąbanych gałęzi, korzeni, krzewów, albo wykarczowanych pniaków (art. 148 § 1 pkt 2 k.w.).

Ponadto projektuje się wprowadzenie karalności za usiłowanie oraz podżeganie i pomocnictwo do wykroczenia z art. 148 k.w. Powyższe uzasadnione jest potrzebą kompleksowej ochrony flory nie tylko z perspektywy istotności tego dobra jako dobra samoistnego, ale także z perspektywy dobra ogólnego, tj. przyrody jako całości, mającej przecież pierwszorzędny wpływ m.in. na dobrostan człowieka. Osiągnięciu tego celu (zachowaniu przyrody w stanie naturalnym) musi więc służyć zwalczanie przedmiotowego wykroczenia na różnych etapach jego realizacji (dokonanie i usiłowanie) oraz pociągnięcie do odpowiedzialności osób, które w jakikolwiek sposób przyczyniają się do naruszenia porządku prawnego (w tym podżeganie i pomocnictwo). Karalność usiłowania wynika z faktu, że sprawca działał przecież z zamiarem popełnienia czynu zabronionego. Z tego względu już sam ten zamiar, połączony z podjęciem działań zmierzających do jego realizacji, powinien być w świetle karygodności projektowanego wykroczenia, traktowany jako sprzeczny z porządkiem prawnym. Tak jak w przypadku usiłowania, podżeganie i pomocnictwo również stwarzają zagrożenie dla dobra prawnego. Podżegacz nakłania do popełnienia wykroczenia, a pomocnik ułatwia jego dokonanie, co zwiększa ryzyko naruszenia chronionych wartości. W tym sensie penalizowanie podżegania i pomocnictwa rozszerza zakres karalności poza osobę, która bezpośrednio dokonuje przedmiotowego wykroczenia. Jest to niezbędne dla skutecznej walki z najczęściej zorganizowaną przestępczą działalnością w zakresie kradzieży gałęzi jodłowych i wszelkim współdziałaniem w tym procederze.

Poruszanie się po lesie pojazdami w miejscach niedozwolonych.

Nie budzi wątpliwości potrzeba reakcji na bardzo liczne przypadki poruszania się po lasach pojazdami, zwłaszcza typu quad oraz motocyklami, co nieuchronnie powoduje negatywne konsekwencje dla środowiska przyrodniczego.

Poruszanie się po lesie pojazdem elektrycznym albo pojazdem o niewielkich rozmiarach, ale generującym znaczny hałas, niszcząc bądź istotnie uszkadzając rośliny, zwierzęta, grzyby, ich siedliska lub siedliska przyrodnicze jest bowiem dla środowiska równie szkodliwe, jak poruszanie się w ten sposób innym pojazdem. Dotyczy to również wymienionych w art. 161 k.w. pojazdów zaprzęgowych, nawet jeśli możliwość generowania przez tego typu pojazdy znacznego hałasu jest tylko teoretyczna, skoro przy ich użyciu można niszczyć bądź istotnie uszkadzać rośliny, zwierzęta, grzyby, ich siedliska lub siedliska przyrodnicze.

Ponadto wraz z coraz większą dostępnością i popularnością pojazdów mechanicznych typu quad czy motocykl krosowy, wiele osób, zamiast korzystać z tych pojazdów w miejscach do tego przeznaczonych, np. w obrębie specjalnie w tym celu zorganizowanych torów, wjeżdża nimi do lasu, w miejscach, w których jest to niedozwolone. W ten sposób kierujący takimi pojazdami w istotny sposób ingerują w środowisko leśne, dokonując w jego ramach istotnych uszkodzeń i zniszczeń. Skalę naruszeń przedstawia statystyka prowadzona przez Dyрекcję Generalną Lasów Państwowych, zgodnie z którą zarejestrowano następującą liczbę przypadków naruszenia art. 161 k.w.: w 2020 r. – 37 333, w 2021 r. – 36 303, zaś w 2022 r. – aż 50 044.

W świetle art. 29 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. z 2024 r. poz. 530), dalej „u.o.l.”, poruszanie się w taki sposób po drogach leśnych, jak i po innych fragmentach lasów, które nie są przeznaczone do ruchu pojazdów, jest co do zasady, poza pewnymi wyjątkami, bezprawne. W nauce prawa wskazuje się, że naruszenie zakazu wynikającego z art. 9 ust. 1 u.o.l. prowadzi do popełnienia wykroczenia stypizowanego w art. 161 k.w.⁴

⁴ Bieluk, Ustawa o lasach. Komentarz, Warszawa 2017, Komentarz do art. 29, nb. 7.

Przegląd praktyki orzeczniczej potwierdza tę tezę zarówno w odniesieniu do samochodów⁵, jak i motocykli krosowych⁶.

Co do problematyki możliwości przypisania za omawiane zachowanie odpowiedzialności karnej sensu stricto należy stwierdzić, że wprawdzie możliwość taka istnieje, ale ma w istocie bardzo wąski zakres. Zachowania, które w sposób drastyczny godzą w dobro prawne, jakim jest środowisko, stanowią przestępstwa stypizowane w rozdziale XXII Kodeksu karnego „Przestępstwa przeciwko środowisku”, w którym zawarte są przepisy art. 181-188a k.k. Na szczególną uwagę z rozważanej perspektywy zasługuje w tym zakresie art. 181 k.k., który typizuje przestępstwo zniszczenia środowiska przyrodniczego. Zgodnie z § 1 tego przepisu „[k]to powoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8”. Zaznaczyć jednak należy, że chodzi tu o zniszczenie w znacznych rozmiarach, nie zaś jedynie o uszkodzenie dokonane w świecie roślinnym lub zwierzęcym. Różnica między tymi pojęciami nie budzi wątpliwości tak w nauce, jak i w orzecznictwie i sprowadza się do różnego stopnia ingerencji, jak i nieodwracalności skutków negatywnego oddziaływania na świat roślinny lub zwierzęcy⁷. Pojawiające się w tym przepisie pojęcie „zniszczenie w znacznych rozmiarach” rozumie się – być może nazbyt wąsko – jako całkowite unicestwienie⁸. Z taką sytuacją nie mamy jednak do czynienia w analizowanym przypadku rozjeżdżania lasów.

Typizacja uwzględniająca uszkodzenie roślin, zwierząt, grzybów lub ich siedlisk, jak również siedlisk przyrodniczych znajduje się w art. 181 § 2 i 3 k.k. i zachowanie takie zagrożone jest karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Zauważyć jednak należy, że

⁵ Zob. wyrok SO w Olsztynie – VII Wydział Karny Odwoławczy z dnia 14 stycznia 2014 r., VII Ka 1206/13, Legalis nr 1983570, wyrok SO w Toruniu - IX Wydział Karny Odwoławczy z dnia 9 września 2014 r., IX Ka 408/14, Legalis nr 2022690, czy wyrok SO w Białymstoku - VIII Wydział Karny Odwoławczy z dnia 16 października 2014 r., VIII Ka 607/14, Legalis nr 1983133.

⁶ Zob. wyrok SR w Jeleniej Górze - II Wydział Karny z dnia 10 września 2019 r., II W 821/19, Legalis nr 2366413.

⁷ wyrok SN z dnia 24 czerwca 1993 r., III KRN 98/93, OSNKW 1993, Nr 9–10, poz. 64.

⁸ R. Zawłocki, Karnoprawna ochrona środowiska naturalnego, Przegląd Prawa Rolnego 2014, nr 1, s. 137.

odmiennie od § 1 w tym przypadku zachowanie musi zostać podjęte wobec roślin i zwierząt objętych ochroną gatunkową lub na terenie objętym ochroną.

Przedstawiona propozycja zmiany art. 161 k.w. zapewnia zatem spójność systemową prawa karnego. Co istotne, odnotować również należy, że pojęcie użyte w § 1 przedmiotowego przepisu tj. art. 181 k.k., w postaci „znacznych rozmiarów” nie odnosi się do terminu zdefiniowanego w art. 115 § 5-7 k.k. Dzieje się tak, gdyż – jak się podkreśla – uszkodzenie w obszarze przyrody ma charakter niewymierny w pieniądzu. Z tych względów, aby odpowiedzieć na pytanie, czy w konkretnym przypadku doszło do zniszczenia w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach należy spojrzeć na to od nieco innej, przestrzenno-powierzchniowej strony. Ustawodawcy nie chodziło bowiem o materialny wymiar zniszczeń, ale o przyrodniczą wartość świata roślinnego i zwierzęcego.⁹ W doktrynie prawa karnego przyjmuje się, że do wykładni pojęcia zniszczenia w znacznych rozmiarach pomocne są kryteria przestrzenne. W orzecznictwie podkreśla się, że znamie „mien w wielkich rozmiarach” stanowi „wykładnik cech przestrzennych substancji objętej zagrożeniem a nie wartości tego mienia”¹⁰ lub określa „znaczłą wielkość czegoś materialnego z uwagi na swe wymiary, format, wartość, a więc coś, co przekracza mienie o zwykłych rozmiarach”¹¹. Dodatkowo wskazuje się, że na gruncie przepisów rozdziału XXII Kodeksu karnego nie jest możliwe precyzyjne i zgeneralizowane dookreślenie przestrzennego wymiaru „zniszczeń w znacznych rozmiarach”. W każdym konkretnym przypadku trzeba dokonać oceny na podstawie kryteriów: ile roślin zostało zniszczonych lub zwierząt zabitych oraz jakiego obszaru dotknęła skala następstw, uwzględniając także odwracalność lub nieodwracalność strat. Kryteria te nie mają charakteru obiektywnego i powinny być stosowane każdorazowo osobno do każdego ekosystemu. Precyzując tę myśl, wskazuje się na to, że sam fakt zróżnicowanego zagęszczenia określonych gatunków roślin oraz różnej liczebności i „przestrzennego” występowania określonych gatunków roślin na danym obszarze nakazuje ocenę stopnia zniszczeń w relacji do całkowitego obszaru występowania danego gatunku w konkretnym ekosystemie. Ze względu

⁹ P. Pawlonka, Glosa do wyroku SN z dnia 27 października 2010 r., V KK 129/10.

¹⁰ Wyrok SN z dnia 27 października 2010 r., V KK 129/10, Prok. i Pr. – wkł. 2011, Nr 3, poz. 10; uchwała SN z dnia 19 lutego 2003 r., I KZP 49/02, OSNK 2003, Nr 3–4, poz. 24

¹¹ Wyrok SA w Katowicach z dnia 18 października 2001 r., II Aka 372/01, KZS 2002, Nr 3, poz. 40.

na różnice w wielkości ekosystemów relacja ta będzie wyrażała się w różnych liczbowo wartościach przestrzennych.¹²

Szkody powodowane w konsekwencji naruszenia normy wykroczeniowej ujętej w art. 161 k.w. nie powodują znacznych szkód przyrodniczych w rozumieniu k.k. Jak wskazuje Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu, szkodliwość takich zachowań jest mniejsza¹³.

Wobec tego nie może być tu mowy o realizacji znamion i w konsekwencji popełnieniu przestępstwa z art. 181 § 1 k.k. Jedyna, jak się zdaje, możliwość sensu stricto prawnokarnej kwalifikacji wystąpi, gdy zachowanie podjęte zostanie wobec roślin i zwierząt objętych ochroną gatunkową lub na terenie objętym ochroną, a zatem kwalifikowane będzie z § 2 art. 181 k.k. Wówczas bowiem do pociągnięcia do odpowiedzialności nie jest konieczne doprowadzenie do ich zniszczenia, a wystarczające jest ich uszkodzenie.

Nie może jednak budzić wątpliwości, że zachowanie polegające na rozjeżdżaniu lasów za pomocą różnego rodzaju pojazdów, w szczególności takich jak quady, samochody terenowe czy motocykle krosowe, jest zjawiskiem apriorycznie negatywnym i powinno być eliminowane.

Wydaje się, że na tę potrzebę warto spojrzeć z dwóch różnych perspektyw. Po pierwsze obecnie kary za takie zachowania wydają się być relatywnie niewysokie, a zatem nieodpowiadające na potrzebę odstraszenia (prewencji ogólnej), w szczególności, jeżeli spojrzeć na praktykę orzeczniczą w zakresie ostatecznych wysokości grzywien. Z drugiej strony odstraszałą powinna również zadziałać nieuchronność kary za takie zachowania.

Koniecznym jest zatem stworzenie typu kwalifikowanego w art. 161 k.w. Nie ma wątpliwości, że w art. 161 k.w. penalizowane jest zarówno szkodnictwo leśne, polegające na celowej, umyślnej i dość metodycznej (dla zabawy) jeździe quadem, samochodem terenowym, czy motocyklem krosowym oraz niszczenie naturalnego podłoża i tworzenie kolein, jak i jednorazowy wjazd samochodem do lasu na spacer, czy też na grzyby, którego społeczna

¹² P. Nalewajko, Komentarz do art. 181 [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz. Tom I, el. Legalis 2013, Nb. 29.

¹³ <https://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/aktualnosci/jazda-quadem-i-crosem-w-lesienielegalna> (dostęp z dnia 27 maja 2024 r.).

szkodliwość czynu jest minimalna. Sprzeciw budzi więc to, aby tak różne zachowania pod względem intencji traktować w sposób tożsamy. Nie jest to też zgodne z zasadą proporcjonalności.

Zasadne zatem jest pozostawienie obecnego przepisu art. 161 k.w. jako typu podstawowego, z jednoczesnym jego uzupełnieniem o typ kwalifikowany, dedykowany poważniejszym naruszeniom.

Odnosnie do proponowanego znamienia powodowania hałasu zauważyć trzeba, że art. 51 § 1 k.w. przewiduje odpowiedzialność za zakłócenie spokoju, porządku publicznego, spoczynku nocnego albo wywołanie zgorszenia w miejscu publicznym, w szczególności krzykiem, hałasem, alarmem lub innym wybrykiem. Przepis nie określa poziomu decybeli krzyku czy hałasu, a jego stosowanie nie nastręcza trudności w praktyce.

Przewiduje się, że wykroczenie proponowane w art. 161 § 2 k.w. jako typ kwalifikowany wykroczenia obecnie określonego w art. 161 k.w., będzie zagrożone karą grzywny, której dolna granica została określona jako 500 zł. Zaproponowane zwiększenie dolnej granicy kary będzie miało walor odstraszaający względem uczestników ruchu drogowego, zniechęcając do dokonywania podobnych naruszeń, co w konsekwencji pozytywnie wpłynie nie tylko na środowisko, ale także na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym, również na terenach leśnych. Powyższe ma szczególne znaczenie w odniesieniu do stale rosnącej liczby sprzedawanych i rejestrowanych w kraju pojazdów typu quad, co naturalnie przedkłada się na liczbę wypadków z ich udziałem. Właściciele quadów lub motocykli krosowych nabywają takie pojazdy po to, by ich używać, także w warunkach leśnych. Stąd celowe wydaje się określenie surowszej odpowiedzialności także za to samo wykroczenie popełnione w ciągu dwóch lat od ostatniego prawomocnego ukarania. Taki cel odniesie uzupełnienie katalogu wykroczeń wymienionych w art. 38 § 2 k.w., przewidującym karę grzywny w wysokości nie niższej niż dwukrotność dolnej granicy ustawowego zagrożenia dla sprawcy, który w ciągu dwóch lat od ostatniego prawomocnego ukarania popełnia to samo wykroczenie, o art. 161 k.w. Wprawdzie przepis ten dotyczy wyłącznie kierującego pojazdem mechanicznym, co spośród pojazdów wymienionych w obecnym art. 161 k.w. obejmuje pojazdy silnikowe i motorowery, a eliminuje pojazdy zaprzęgowe, ale liczba ponownych wykroczeń popełnianych przez kierujących tymi ostatnimi z pewnością będzie proporcjonalnie niewielka.

Ponadto, z uwagi na to, że w przypadku zachowań z art. 161 k.w. (także w ramach projektowanego § 2) może dojść do szkód w świecie roślinnym i zwierzęcym wskazane jest

umożliwienie orzeczenia za takie zachowania nawiązki, która ma charakter kompensacyjny. Wysokość nawiązki została zaproponowana w zgodzie z wewnętrzną systematyką kodeksu (zob. np. art. 63a § 2 k.w. albo art. 150 § 3 k.w.).

Z informacji z innych państw członkowskich UE o przeciwdziałaniu rozjeżdżaniu lasów przez quady, motocrossy czy samochody terenowe oraz kradzieży stroiszu wynika, że funkcjonujące rozwiązania są bardzo zróżnicowane pomiędzy krajami wspólnoty, a także wewnątrz samych państw. Struktura własności lasów w Unii Europejskiej jest bardzo zróżnicowana, lasy prywatne stanowią około 60% wszystkich lasów w UE, natomiast o wjeździe pojazdem silnikowym do tych lasów decydują ich właściciele.

Dla przykładu, każdy kraj związkowy w Austrii (w Austrii tylko 20% lasów stanowi własność państwa) może wprowadzać własne przepisy i rozporządzenia, które ustalają szczegółowe zasady dotyczące dostępu pojazdów silnikowych do lasów, natomiast na poziomie krajowym przedmiotowe kwestie reguluje ustawa o lasach. Naruszenie przepisów dotyczących korzystania z lasów, takich jak nielegalny wjazd pojazdami silnikowymi, może skutkować grzywną. Wysokość grzywny zależy od wagi naruszenia i może wynosić do 3,6 tys. EUR.

W Litwie zasady dotyczące wjazdu pojazdami silnikowymi również reguluje ustawa o lasach. W większości przypadków korzystanie z pojazdów silnikowych w terenach leśnych wymaga specjalnych zezwoleń lub spełnienia określonych warunków. Za naruszenie zasad wjazdu do lasów, które może prowadzić do zniszczeń w lesie, grozi grzywna do 2,9 tys. EUR.

W Czechach poruszanie się w lasach pojazdami silnikowymi możliwe jest tylko na warunkach określonych przez prawo lub na podstawie specjalnego zezwolenia, a kary za nieprzestrzeganie przepisów sięgają 100 tys. koron (około 4 tys. EUR). W przypadku Rumunii za nielegalny wjazd do lasów grożą mandaty w wysokości 10 tys. lei (około 2 tys. EUR). We Francji w skrajnych przypadkach, jeżeli nastąpiło trwałe uszkodzenie ekosystemu leśnego, karą może być pozbawienie wolności do lat trzech. W Belgii grzywny za nieuprawniony wjazd do lasu różnią się między regionami i mogą wynosić do 1 tys. EUR.

W przypadku kradzieży stroiszu, to takie pojęcie nie występuje, jednak poszczególne regulacje mogą dotyczyć kradzieży gałęzi i niszczenia drzew. Jest to najczęściej karane grzywną, lecz w skrajnych przypadkach, gdy dochodzi do trwałego uszkodzenia ekosystemu leśnego, możliwa jest kara pozbawienia wolności.

Zmiana w art. 120 k.w., poprzez dodanie § 2a, normującego względnie wnioskowy tryb ścigania tego wykroczenia w przypadku, gdy sprawca czynu dopuścił się go na szkodę osoby najbliższej, to zmiana wynikowa, zrównująca tryb ścigania z art. 148 k.w., obejmującego wyrąb gałęzi, korzeni lub krzewów, niszczenie ich lub uszkodzanie albo karczowanie pniaków oraz kradzież z lasu wyrąbanych, zniszczonych lub uszkodzonych gałęzi, korzeni lub krzewów albo wykarczowanych pniaków z art. 120 k.w., normującym w istocie tożsame zachowania (wyrąb i kradzież) skierowane przeciwko drzewom.

Z uwagi na skalę wskazanych zjawisk, jak również ich istotny negatywny wpływ na środowisko, wprowadzenie proponowanych zmian jest uzasadnione.

W projekcie w celu wyeliminowania jakichkolwiek wątpliwości co do zastosowania art. 2 Kodeksu wykroczeń, zaproponowano przepis przejściowy, zgodnie z którym do czynów popełnionych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przepisu art. 120 § 2a ustawy zmienianej w art. 2 nie stosuje się.

Zgodnie z art. 4, ustawa ma wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, co powinno z jednej strony zapewnić możliwość zapoznania się z nowym stanem prawnym wszystkim adresatom, a jednocześnie nie odsuwać nadto w czasie wejścia w życie ochrony, którą projekt przewiduje. Termin wejścia w życie projektowanej ustawy jest ponadto zgodny z art. 4 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych.

Nie ma możliwości podjęcia alternatywnych, w stosunku do projektowanych rozwiązań, działań umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, zatem nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Przedmiot regulacji zawartej w projekcie nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej. Z tego względu projekt nie wymaga w opinii projektodawców przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Zawarte w projekcie regulacje nie będą miały wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, o których mowa w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

Zgodnie z § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.) oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie podlegał dokonaniu oceny OSR przez koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów.

W celu spełnienia wymogów, o których mowa w § 42 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, projekt zostanie skierowany do koordynatora OSR.

Projekt nie dotyczy warunków określonych w uchwale nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205).